

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ»

Рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
Освітньо-професійна програма	<i>«Маркетинг»</i>
Факультет	<i>Економічний</i>
Кафедра	<i>Менеджменту та маркетингу</i>
Семестр	<i>8</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
Викладач	<i>Д-р. екон. наук., професор Калінін О.В.</i>
Контактна інформація	<i>kalininandkalinin@gmail.com</i>

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	<p>Дисципліна «Ризик-менеджмент» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок у сфері управління ризиками. Вивчення курсу дозволяє опанувати методи ідентифікації, аналізу, оцінки та мінімізації ризиків у різних сферах діяльності, включаючи фінанси, бізнес, банківську справу, виробництво та управління проектами.</p> <p>У рамках дисципліни розглядаються концептуальні засади ризик-менеджменту, класифікація ризиків, сучасні підходи до управління ризиками, а також фінансові та організаційні інструменти зменшення ризиків. Особливий акцент зроблено на практичному застосуванні отриманих знань у реальних умовах, використанні програмних засобів і методів моделювання для оцінки ймовірностей ризикових подій і їхнього впливу.</p>
Мета та цілі	<p>Метою дисципліни «Ризик-менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань, навичок та компетентностей, необхідних для ідентифікації, аналізу, оцінки та управління ризиками в різних сферах діяльності з метою мінімізації їхнього впливу та забезпечення стабільності й ефективності діяльності організації.</p>
Результати навчання	<p>У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти набувають здатності ідентифікувати, аналізувати та оцінювати ризики діяльності організації в умовах невизначеності, застосовувати сучасні методи якісного та кількісного аналізу ризиків, формувати та впроваджувати системи управління ризиками відповідно до міжнародних стандартів і принципів корпоративного управління, розробляти ризик-орієнтовані управлінські рішення, карти та матриці ризиків, плани реагування і заходи мінімізації</p>

	негативних наслідків ризикових подій. Здобувачі опановують інструменти прогнозування ризиків, оцінювання їх впливу на стратегічні та операційні результати діяльності, інтеграції ризик-менеджменту в систему внутрішнього контролю, комплаєнсу та стратегічного планування, а також набувають навичок забезпечення безперервності бізнесу, підвищення організаційної стійкості, економічної безпеки та ефективності прийняття управлінських рішень у кризових і динамічних умовах функціонування бізнес-організацій.
Soft skills	Здатність застосовувати загальнонауковий методологічний апарат. Креативність, здатність до системного мислення. Здатність використовувати базові знання з управління та адміністрування. Здатність до врахування та застосування основних економічних і природничих законів. Здатність застосовувати економіко-математичний та статистичний інструментарій. Здатність застосовувати знання фундаментальних наук.
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Основи менеджменту», «Маркетинг», «Економічний аналіз», «Економічна статистика».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	К-сть балів
Тема 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту	У лекції розглядаються базові поняття ризику та ризик-менеджменту, принципи, функції та завдання цієї дисципліни. Особлива увага приділяється класифікації ризиків (систематичні, несистематичні, внутрішні, зовнішні) та ключовим етапам управління ризиками: ідентифікація, оцінка, аналіз, контроль і моніторинг. Обговорюються сучасні підходи до мінімізації ризиків, а також роль ризик-менеджменту в забезпеченні стабільності організацій.	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	10
Тема 2. Поняття ризику	Лекція присвячена визначенню ризику як категорії невизначеності. Розглядаються види ризиків (фінансові, операційні, ринкові, стратегічні), джерела їх виникнення, а також методи ідентифікації. Аналізується поняття рівня ризику, який визначається ймовірністю та впливом. Увага приділяється основним підходам до вимірювання ризиків і їхньої ролі в прийнятті рішень.	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	10
Тема 3. Прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності	Лекція акцентує на проблемах прийняття управлінських рішень у середовищі невизначеності та ризику. Розглядаються критерії прийняття рішень (Лапласа, Севіджа, Гурвіца), а також методи моделювання (дерево рішень, аналіз сценаріїв). Окрему увагу приділено інструментам аналізу ризиків, таким як стрес-тестування та аналіз чутливості, які допомагають оцінити можливі сценарії розвитку подій.	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	10
Тема 4. Ризик-	У лекції аналізуються специфіка фінансових	Усне та	10

менеджмент у сфері фінансів	ризиків (кредитний, валютний, ризик ліквідності) та їхній вплив на діяльність організацій. Розглядаються методи управління ризиками, включаючи диверсифікацію, хеджування та страхування. Описуються основні інструменти оцінки ризиків у фінансовій сфері, зокрема Value-at-Risk (VaR), і підходи до аналізу ринкових ризиків.	письмове опитування, виконання тестових завдань.	
Тема 5. Фінансовий ризик-менеджмент	Лекція зосереджується на принципах управління фінансовими ризиками, які включають ідентифікацію, аналіз і мінімізацію фінансових загроз. Вивчаються інструменти управління, такі як похідні фінансові інструменти, страхування ризиків, оцінка кредитоспроможності та аналіз платоспроможності. Також розглядається стратегічне управління ризиками в контексті забезпечення фінансової стійкості організації.	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	10
Тема 6. Організація та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України	Лекція охоплює особливості організації системи ризик-менеджменту в банківських установах України. Розглядаються регуляторні вимоги Національного банку України, стрес-тестування, а також методи аналізу кредитних, операційних і ринкових ризиків. Акцентується увага на інтеграції ризик-менеджменту в загальну систему управління банком, ролі внутрішнього контролю й аудиту в забезпеченні ефективності ризик-менеджменту.	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	10

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Вітлінський, В.В. Економічний ризик: методи оцінювання та моделювання: монографія / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – Київ: КНЕУ, 2020. – 368 с.
2. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. — К.: КНЕУ, 2004. — 480 с. https://fisit.kneu.edu.ua/ua/depts9/k_ekon_matematychn_modeljuvannja/mtrve/mtrve_praci/mtrve_prazi/ruzvecontp/
3. Кібік О., Слободянюк О., Кузнецова Л. Ризик-менеджмент : навч.-метод. посібник [Електронне видання]. Одеса: Фенікс, 2024. 84 с. <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6138>
4. Дорошенко О. О., Попчук Д. О. Ризик-менеджмент: роль обліково-аналітичного забезпечення підприємства // *Економічні науки*. – 2023. – Вип. 1 (101). – Національний університет водного господарства та природокористування. – URL: <https://doi.org/10.31713/ve120233>
5. Мирошниченко, Г. (2022). УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР: АСПЕКТИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ. *Економіка та суспільство*, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-47>
6. Efe, A. (2023). *A comparison of key risk management frameworks: COSO-ERM, NIST RMF, ISO 31000, COBIT*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/>
7. Adeniran, I.A., Abhulimen, A.O., Obiki-Osafiele, A.N., Osundare, O.S., Agu, E.E., & Efunniyi, C.P. (2024). Strategic risk management in financial institutions: Ensuring robust regulatory compliance. *Finance & Accounting Research Journal*. <https://fepbl.com/index.php/farj/article/view/1508>
8. Ricardianto, P., Lembang, T., Tatiana, Y., Ruminda, M., Kholdun, I., Ngurah, G., Gede,

- A., Kusuma, E.T., Fiva, H., Sembiring, A., Sudewo, C., Suryani, D., & Endri, E. (2023). Enterprise risk management and business strategy on firm performance: The role of mediating competitive advantage. *Uncertain Supply Chain Management*.
https://www.growingscience.com/uscm/Vol11/uscm_2022_116.pdf
9. Mızrak, F. (2023). Integrating cybersecurity risk management into strategic management: a comprehensive literature review. *Pressacademia*.
<https://www.pressacademia.org/archives/rjbm/v10/i3/3.pdf>
10. Калінін О., Мосійчук Т., Дудник О. Ризик-менеджмент у контексті управління проблемними активами. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2024. Т. 32, № 2. С. 169–180. URL: <https://visnyksura.com.ua/storage/media/As8oe64CdDRdnSqVdf8BV9r7Jt5zkwz1GI37XNmR.pdf> DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2\(32\)-012](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2(32)-012)
11. Калінін О., Омеляненко Т., Колос І. Адаптація операційного менеджменту до викликів кризових ситуацій. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2024. Т. 2, № 32. С. 115–129. DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2\(32\)-008](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2(32)-008)
<https://visnyksura.com.ua/storage/media/SFQbyBXEmyJC4sJ1RX3ZtwnIPNCa1hJiWhQ7qwi9.pdf>
12. Kalinin, O., & Mosiychuk, T. (2025). Risk management in agricultural enterprises. Market relations development in ukraine, 238(12(283)), 94–101.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15038935>
13. Kalinin, O. Investment Security in the Development of the Digital Economy. *Economics Ecology Socium* 2024, 8, 73-84. (Web of Science). DOI: 10.61954/2616-7107/2024.8.2-6
<https://ees-journal.com/index.php/journal/article/view/258>
14. Kalinin, O.; Kaminsky, O.; Teslenko, T. Digitalization of Economic Security Management in Investment Security of Ukraine. *Economics. Ecology. Socium* 2023, 7, 83-95.
<https://doi.org/10.61954/2616-7107/2023.7.4-7>
15. Koval, V., Gonchar, V., Udovychenko, V., Kalinin, O., Slobodianiuk, O., & Soloviova, O. (2023). Risk management analysis of environmental investment in economic security. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 32(3), 540-549. <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/>
16. Kalinin O., Polischuk N., Kichuk Y., Laktionova O., Maltsev M. Risk management and financing of higher education innovative development under the civilizational changes. *Revista Práxis Educacional, Vitória da Conquista. – Bahia – Brasil*, 2020. V. 16. N. 39. P. 298-317. (ESCI) by Web of Science
17. Kalinin O., Gonchar V. Digitalization of investment processes: risk-management and economic security/ Oleksandr Kalinin, Viktoriya // Науковий журнал «Економіка і регіон». – Полтава: ПНТУ, 2023. – Т. (2(89)). – С. 75-80. – doi:[https://doi.org/10.26906/eip.v0i2\(89\).2937](https://doi.org/10.26906/eip.v0i2(89).2937).
18. Калінін О., Гончар В. Управління ризиками для оптимізації прийняття управлінських рішень в умовах державно-приватного партнерства Стаття Шляхи підвищення ефективності будівництва. 2023. - 2(52). – С. 115–126. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ways.knuba.edu.ua/article/view/308281>

Допоміжна

1. Ковальчук, К.Ф. Управління ризиками в підприємницькій діяльності: навч. посіб. / К.Ф. Ковальчук. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 256 с.
2. Кузьмін, О.Є. Управління ризиками в умовах невизначеності: монографія / О.Є. Кузьмін. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 368 с.
3. Литвиненко, А.В. Ризик-менеджмент у фінансово-економічній діяльності: навч. посіб. / А.В. Литвиненко. – Київ: КНЕУ, 2020. – 312 с.
4. Лук'яненко, І.Г. Управління ризиками у сфері малого бізнесу: монографія / І.Г. Лук'яненко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 280 с.
5. Макаренко, С.О. Ризик-менеджмент у банківських інноваціях: навч. посіб. / С.О.

- Макаренко. – Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2016. – 240 с.
6. Мельник, О.Г. Ризик-менеджмент у транспортній логістиці: монографія / О.Г. Мельник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 288 с.
  7. Мних, Є.В. Ризик-менеджмент у діяльності підприємств: навч. посіб. / Є.В. Мних. – Київ: Центр учбової літератури, 2018. – 336 с.
  8. Мороз, О.В. Управління ризиками в агропромисловому комплексі: монографія / О.В. Мороз. – Київ: НУБіП України, 2019. – 320 с.
  9. Назаренко, Л.О. Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі: навч. посіб. / Л.О. Назаренко. – Дніпро: ДНУ, 2020. – 288 с.
  10. Паламарчук, Л.М. Управління ризиками у виробничій діяльності: навч. посіб. / Л.М. Паламарчук. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. – 288 с.
  11. Петренко, О.В. Ризик-менеджмент у сфері охорони здоров'я: монографія / О.В. Петренко. – Київ: НМУ ім. О.О. Богомольця, 2017. – 320 с.
  12. Погребняк, С.М. Управління ризиками у сфері публічних фінансів: навч. посіб. / С.М. Погребняк. – Дніпро: ДНУ, 2019. – 336 с.
  13. Поліщук, В.В. Ризик-менеджмент у страхових компаніях: навч. посіб. / В.В. Поліщук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 304 с.
  14. Романенко, О.А. Управління ризиками у будівельних проектах: монографія / О.А. Романенко. – Київ: КНУБА, 2020. – 280 с.
  15. Савченко, Т.В. Ризик-менеджмент у банківській діяльності: навч. посіб. / Т.В. Савченко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 320 с.
  16. Сидоренко, М.В. Управління ризиками в системах охорони здоров'я: монографія / М.В. Сидоренко. – Київ: НМУ ім. О.О. Богомольця, 2018. – 304 с.
  17. Стародуб, А.М. Ризик-менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності: монографія / А.М. Стародуб. – Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2019. – 312 с.
  18. Стефанюк, О.І. Управління ризиками в проектному менеджменті: навч. посіб. / О.І. Стефанюк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 288 с.
  19. Тимченко, І.В. Ризик-менеджмент у фінансових установах: монографія / І.В. Тимченко. – Київ: КНЕУ, 2021. – 336 с.
  20. Тищенко, В.О. Управління ризиками в енергетиці: навч. посіб. / В.О. Тищенко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 288 с.
  21. Федоренко, О.В. Ризик-менеджмент у сфері екології: монографія / О.В. Федоренко. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2020. – 280 с.
  22. Хоменко, Т.М. Управління ризиками у фінансовому секторі: навч. посіб. / Т.М. Хоменко. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 336 с.
  23. Царенко, С.П. Ризик-менеджмент у фінансовому плануванні: монографія / С.П. Царенко. – Київ: КНЕУ, 2017. – 288 с.
  24. Череватий, П.В. Управління ризиками у сфері транспорту: навч. посіб. / П.В. Череватий. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 320 с.
  25. Чорний, І.Г. Ризик-менеджмент у банківських установах: монографія / І.Г. Чорний. – Дніпро: ДНУ, 2019. – 288 с.
  26. Шевченко, В.О. Управління ризиками у сфері ІТ-проектів: навч. посіб. / В.О. Шевченко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 320 с.
  27. Шевчук, М.М. Ризик-менеджмент у діяльності малого бізнесу: монографія / М.М. Шевчук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 304 с.
  28. Шульга, Л.В. Управління ризиками у сфері міжнародного бізнесу: навч. посіб. / Л.В. Шульга. – Київ: КНЕУ, 2019. – 336 с.
  29. Щербакова, О.В. Ризик-менеджмент у страхуванні: монографія / О.В. Щербакова. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. – 304 с.
  30. Юрченко, В.П. Управління ризиками у фінансових інноваціях: навч. посіб. / В.П. Юрченко. – Київ: КНЕУ, 2020. – 288 с.
  31. Яковенко, Н.М. Ризик-менеджмент у фінансово-економічній діяльності: монографія

/ Н.М. Яковенко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 320 с.

32. Яровий, О.С. Управління ризиками у підприємницькій діяльності: навч. посіб. / О.С. Яровий. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 288 с.

Інформаційні джерела

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/uk/>
4. Державна служба фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/>
5. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>
6. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/>
7. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.drfs.gov.ua/>
8. Державна служба України з питань праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsp.gov.ua/>
9. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
10. 1AS/NZS Risk Management Standart 4360 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.riskmanagement.com.au>
11. Basel Committee on Banking Supervision) / [Електронний варіант]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/bcbs/index.htm>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримування правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. При виконанні усіх видів завдань у випадку використанні штучного інтелекту здобувач має дотримуватися Політики відповідального, етичного та безпечного використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у Приватному вищому навчальному закладі «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», розробленої для всіх учасників освітнього, наукового та адміністративного процесу.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів		
Види оцінювання		Бали
Змістовий модуль 1 (Теми 1-3)		30
Змістовий модуль 2 (Теми 4-6)		30
Підсумковий контроль – іспит		40
Розподіл балів для оцінювання успішності студентів		
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни